

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Θεσσαλονίκη 14-4-2011
Αριθ.Πρωτ.302

Προς:
Τα μέλη του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου
Εφετείου Θεσσαλονίκης

Θέμα: Διευκρινίσεις για τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης από τον Τομείς κύριας ασφάλισης του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολουμένων (ΕΤΑΑ) μετά την ισχύ του ν.3863/2010.

Σας αποστέλλουμε το με αριθμ.πρωτ.Φ.80000/27913/1475/4-3-2011 του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σχετικό με το άνω θέμα, για να λάβετε γνώση.

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς

Η Πρόεδρος

Η Γεν.Γραμματέας

Ιωάννα Χρουσαλά-Μπιλίσση

Αικατερίνη Καρακάση-Μπάτζιου

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΚΥΡΙΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ : Β΄**

**Ταχ. Δ/ση : Σταδίου 29
Ταχ. Κώδικας : 10110 – Αθήνα
Πληροφορίες : Ε. Ράπτη
Τηλέφωνο : 210 – 3368109
FAX : 210 – 3368185**

Αθήνα, 4/3/2011

Αριθ.Πρωτ.:Φ.80000/27913/1475

**ΠΡΟΣ : Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα
Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.)
Μάρνη 22
104 39 Αθήνα**

- ΚΟΙΝ.:**
- 1. Τομέας Σύνταξης Μηχανικών
και Εργοληπτών Δημοσίων
Έργων (Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.)
Κολοκοτρώνη 4
105 61 Αθήνα**
  - 2. Τομέας Σύνταξης και
Ασφάλισης Υγειονομικών
(Τ.Σ.Α.Υ.)
Αχαρνών 27
104 39 Αθήνα**
  - 3. Τομέας Ασφάλισης Νομικών
(Τ.Α.Ν.)
Σωκράτους 53
104 31 Αθήνα**

**ΘΕΜΑ : «Διευκρινήσεις για τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης από
τους Τομείς κύριας ασφάλισης του Ενιαίου Ταμείου
Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.), μετά την ισχύ του
ν.3863/2010»**

Σε συνέχεια του αριθ.Φ.80000/οικ.20854/1202/16-9-2010 εγγράφου μας, σχετικά με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης από τους Τομείς κύριας ασφάλισης του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.), μετά την ισχύ του ν.3863/2010, και κατόπιν ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στην υπηρεσία μας, επί των επιμέρους θεμάτων, σας γνωρίζουμε επιπροσθέτως τα εξής:

Α. Συνταξιοδότηση με 35 έτη ασφάλισης και ηλικία 58 ή 60 ετών

**ι) Συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης και του ορίου ηλικίας μέχρι
31/12/2010**

Όπως σας έχουμε ήδη γνωρίσει με την Φ.80000/οικ.20854/1202/16-9-2010 προηγούμενη εγκύκλιο της υπηρεσίας μας, οι άνδρες και οι γυναίκες που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνουν 35 έτη ασφάλισης, συμπεριλαμβανόμενου και τυχόν πλασματικού χρόνου που έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 40 του ν.2084/1992, και οι άνδρες το 60^ο έτος και οι γυναίκες το 58^ο έτος της ηλικίας, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν οποτεδήποτε από τους Τομείς κύριας ασφάλισης του Ε.Τ.Α.Α., ανεξάρτητα από τις μεταβολές που επέρχονται στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης από 1/1/2011.

ii) Συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης μέχρι 31/12/2010 και του ορίου ηλικίας από 1/1/2011

Στις περιπτώσεις που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνονται 35 έτη ασφάλισης, συμπεριλαμβανόμενου και τυχόν πλασματικού χρόνου που έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 40 του ν.2084/1992, εφόσον η αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί μέχρι 31/12/2013, αλλά δεν έχει συμπληρωθεί το απαιτούμενο όριο ηλικίας (60ο για τους άνδρες και το 58ο για τις γυναίκες), τα ανωτέρω πρόσωπα μπορούν να συνταξιοδοτηθούν μετά την 1/1/2011 με τη συμπλήρωση του 60ου ή του 58ου έτους της ηλικίας, χωρίς να απαιτείται προσαυξημένος χρόνος ασφάλισης ή όριο ηλικίας.

Για παράδειγμα άνδρας που το 2010 συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης και έχει ηλικία 58 ετών, μπορεί να συνταξιοδοτηθεί το 2012 οπότε και συμπληρώνει το 60ο έτος της ηλικίας.

Επίσης, άνδρας που το 2010 συμπληρώνει 33 έτη ασφάλισης και έχει ηλικία 58 ετών, υποβάλλοντας αίτηση για αναγνώριση δύο ετών στρατιωτικής υπηρεσίας το 2012, μπορεί να συνταξιοδοτηθεί εντός του 2012, καθώς μέχρι 31/12/2010 είχε συμπληρώσει 35 έτη ασφάλισης και το 2012 συμπληρώνει το όριο ηλικίας που απαιτούνταν το 2010, δηλαδή το 60ο έτος της ηλικίας.

iii) Συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης και του ορίου ηλικίας από 1/1/2011

Για τις περιπτώσεις αυτές, σας έχουν δοθεί οδηγίες με τη Φ.80000/οικ.20854/1202/16-9-2010 εγκύκλιο μας.

B. Συνταξιοδότηση γυναικών

i) Συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης και του ορίου ηλικίας μέχρι 31/12/2010

Οι ασφαλισμένες στο Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και το Τ.Α.Ν. μπορούν να συνταξιοδοτηθούν από τους ανωτέρω Τομείς οποτεδήποτε, εφόσον μέχρι

31/12/2010 έχουν συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης και έχουν ηλικία 60 ετών.

Αντίστοιχα οι ασφαλισμένες του Τ.Σ.Α.Υ. που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνουν 21½ έτη ασφάλισης και ηλικία 60 ετών, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν οποτεδήποτε, εφόσον κατά το έτος συνταξιοδότησης έχουν τον απαιτούμενο από το ν.2084/1992 χρόνο ασφάλισης. Για παράδειγμα, ασφαλισμένη του Τ.Σ.Α.Υ. προκειμένου να συνταξιοδοτηθεί το 2012 θα πρέπει να έχει 22 έτη ασφάλισης, καθώς οι διατάξεις του ν.2084/1992 που προβλέπουν αύξηση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση, εξακολουθούν να ισχύουν.

ii) Συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης μέχρι 31/12/2010 και του ορίου ηλικίας από 1/1/2011

Στις περιπτώσεις γυναικών που μέχρι 31/12/2010 έχουν τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (25 έτη ασφάλισης για το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και το Τ.Α.Ν. και 21 για το Τ.Σ.Α.Υ.), αλλά δεν έχουν συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας τους, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με τη συμπλήρωση του 60ου έτους της ηλικίας, εφόσον έχουν τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης, χωρίς να απαιτείται αυξημένο όριο ηλικίας.

Για παράδειγμα ασφαλισμένη του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. ή του Τ.Α.Ν. που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνει 25 έτη ασφάλισης και έχει ηλικία 58 ετών, θα συνταξιοδοτηθεί το 2012 οπότε και συμπληρώνει το 60ο έτος της ηλικίας.

Αντίστοιχα ασφαλισμένη του Τ.Σ.Α. Υ. που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνει 21 έτη ασφάλισης, και έχει ηλικία 58 ετών θα συνταξιοδοτηθεί το 2012 οπότε και συμπληρώνει το 60ο έτος της ηλικίας της, εφόσον, όπως έχουμε ήδη αναφέρει παραπάνω, έχει 22½ έτη ασφάλισης.

Τα ανωτέρω ισχύουν αντίστοιχα και για τις έγγαμες γυναίκες του Τ.Α.Ν. Για παράδειγμα, έγγαμη γυναίκα του Τ.Α.Ν. που συμπληρώνει 24 έτη ασφάλισης μέχρι 31/12/2010 και έχει ηλικία 58 ετών, θα συνταξιοδοτηθεί το 2012 που συμπληρώνει το 60ο έτος της ηλικίας, εφόσον έχει 25 έτη ασφάλισης.

iii) Συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης και του ορίου ηλικίας από 1/1/2011

Στις περιπτώσεις που ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης συμπληρώνεται από 1/1/2011 και εφεξής, όσον αφορά στο όριο ηλικίας, ακολουθείται το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος συμπλήρωσης του 60ου έτους της ηλικίας.

Για παράδειγμα ασφαλισμένη του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. ή του Τ.Α.Ν. συμπληρώνει το 2012 το 60° έτος της ηλικίας της, προκειμένου να

συνταξιοδοτηθεί θα πρέπει να συμπληρώσει το 62^ο έτος της ηλικίας, οπότε και θα συνταξιοδοτηθεί το 2014, εφόσον έχει και 25 έτη ασφάλισης. Στην περίπτωση ασφαλισμένης στο Τ.Σ.Α.Υ., αντίστοιχα, θα πρέπει να έχει 23 ½ έτη ασφάλισης, και όχι 22 ½ έτη ασφάλισης.

Αντίστοιχα, τα ανωτέρω εφαρμόζονται και για τις έγγαμες γυναίκες του Τομέα Ασφάλισης Νομικών (Τ.Α.Ν.).

Σας επισημαίνουμε ότι κριτήριο για τον προσδιορισμό των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης αποτελεί το έτος κατά το οποίο συμπληρώνεται το 60^ο έτος της ηλικίας και όχι ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης. Για παράδειγμα έγγαμη γυναίκα του Τ.Α.Ν. που το 2013 συμπληρώνει το 60^ο έτος της ηλικίας και έχει 25 έτη ασφάλισης, μπορεί να συνταξιοδοτηθεί όταν συμπληρώσει το 63^ο έτος της ηλικίας. Επίσης, έγγαμη γυναίκα του Τ.Α.Ν. που το 2012 συμπληρώνει 25 έτη ασφάλισης και έχει ηλικία 58 ετών, θα συνταξιοδοτηθεί όταν συμπληρώσει το 64^ο έτος της ηλικίας της, καθώς συμπληρώνει το 60^ο έτος της ηλικίας το 2014 και για εκείνο το έτος απαιτείται για συνταξιοδότηση η συμπλήρωση του 64ου έτους της ηλικίας.

Όσον αφορά στις έγγαμες γυναίκες του Τ.Α.Ν. που μέχρι 31/12/1997 είχαν συμπληρώσει τις τότε προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, σας επισημαίνουμε ότι οι καταστατικές διατάξεις του Τομέα, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με το ν.2084/1992 εξακολουθούν να ισχύουν, και συνεπώς οι ανωτέρω συνταξιοδοτούνται οποτεδήποτε, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, εφόσον μέχρι 31/12/1997 έχουν συμπληρώσει 17 ½ έτη ασφάλισης, χωρίς να απαιτούνται οι αυξημένες προϋποθέσεις που τίθενται από το ν.3863/2010.

Τέλος, σας επισημαίνουμε ότι από 1/1/2015, εφόσον για τη συνταξιοδότηση των ανωτέρω προσώπων απαιτείται η συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας, θα απαιτείται η συμπλήρωση 15 τουλάχιστον ετών ασφάλισης.

Γ. Συνταξιοδότηση μητέρων ανηλίκων τέκνων

Οι ασφαλισμένες του Τομέα Ασφάλισης Νομικών, οι οποίες σε κάποια χρονική στιγμή, η οποία μπορεί να ανατρέξει πολύ πριν από την ημερομηνία έναρξης του ν.3863/2010, αλλά δεν μπορεί να υπερβεί την 31/12/2010, συμπλήρωναν σωρευτικά τον κατά έτος απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης, σύμφωνα με το ν.2084/1992, και είχαν ανήλικο παιδί, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν οποτεδήποτε, εφόσον συμπληρώσουν και το κατά έτος, σύμφωνα με το ν.2084/1992, ισχύον όριο ηλικίας, και χωρίς να εξετάζεται εάν κατά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συντρέχει ή όχι η ανηλικότητα του τέκνου.

Με βάσει τα ανωτέρω, μητέρα ανηλίκου τέκνου που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνει τουλάχιστον 21 ½ έτη ασφάλισης και έχει ηλικία 50 ετών, μπορεί να συνταξιοδοτηθεί οποτεδήποτε, ανεξάρτητα εάν

κατά το έτος υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης το ανήλικο τέκνο έχει πλέον ενηλικιωθεί.

Αντίστοιχα, μητέρα ανηλίκου τέκνου που μέχρι 31/12/2010 συμπληρώνει τουλάχιστον 21 ½ έτη ασφάλισης και έχει ηλικία 48 ετών, μπορεί να υποβάλλει αίτηση συνταξιοδότησης το 2012, οπότε και συμπληρώνει το 50^ο έτος της ηλικίας, ανεξάρτητα εάν πλέον το ανήλικο τέκνο έχει ενηλικιωθεί.

Σας επισημαίνουμε ότι χρήση της ρύθμισης αυτής μπορούν να κάνουν και μητέρες ανηλίκων τέκνων που στο παρελθόν κατά τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης είχαν ανήλικο παιδί, αλλά δεν είχαν το απαιτούμενο όριο ηλικίας, και όταν συμπλήρωσαν το όριο ηλικίας δεν είχαν πλέον ανήλικο τέκνο. Για παράδειγμα ασφαλισμένη που το 2004 είχε 18 ½ έτη ασφάλισης, ηλικία 46 ετών, και ανήλικο τέκνο, δεν μπορούσε να συνταξιοδοτηθεί καθώς δεν είχε συμπληρώσει το 48^ο έτος της ηλικίας, ενώ κατά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας το ανήλικο τέκνο είχε ενηλικιωθεί και δεν μπορούσε πλέον να συνταξιοδοτηθεί ως μητέρα ανηλίκου τέκνου. Με τις νέες ρυθμίσεις, η εν λόγω ασφαλισμένη μπορεί να συνταξιοδοτηθεί, ανεξάρτητα εάν εξακολουθεί να υπάρχει ή όχι ανήλικο τέκνο, καθώς κατά τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης συνυπήρχε η ανηλικότητα του τέκνου.

Όσον αφορά στον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης, από την παρ. 4 του άρθρου 47 του ν.2084/1992 προβλέπεται αύξηση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης από 1/1/2003 κατά ένα εξάμηνο κατά έτος και μέχρι τη συμπλήρωση 25 ετών ασφάλισης, για τις μητέρες ανηλίκων τέκνων που έχουν υπαχθεί στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μέχρι 31/12/1982 και συμπληρώνουν από 1/1/1998 τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης. Για τις μητέρες ανηλίκων τέκνων που έχουν υπαχθεί στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από 1/1/1983 μέχρι 31/12/1992 δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη στην εν λόγω διάταξη, και κατόπιν τούτου θεωρούμε ότι για τη συνταξιοδότησή τους εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα για τις μέχρι 31/12/1982 ασφαλισμένες, και δεν απαιτείται η συμπλήρωση 25 ετών ασφάλισης. Σε αντίθετη περίπτωση, οι εν λόγω ασφαλισμένες έρχονται σε δυσμενέστερη θέση, καθώς απαιτείται προσαυξημένος χρόνος ασφάλισης, χωρίς αυτό να προβλέπεται ρητά από διάταξη νόμου. Η ανωτέρω θέση είναι γνωστή στις υπηρεσίες του Τομέα Ασφάλισης Νομικών από το 2001, οπότε και συντάχθηκαν από την υπηρεσία μας οι πίνακες με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και οι οποίοι έγιναν δεκτοί από τον Τομέα.

Όσον αφορά στις μητέρες ανηλίκων τέκνων του Τ.Α.Ν., που μέχρι 31/12/1997 είχαν συμπληρώσει τις τότε προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, σας επισημαίνουμε ότι οι διατάξεις του ν.2084/1992 εξακολουθούν να ισχύουν, και συνεπώς οι ανωτέρω συνταξιοδοτούνται οποτεδήποτε, εφόσον μέχρι 31/12/1997 έχουν συμπληρώσει 17 ½ έτη ασφάλισης και

ηλικία 44 ½, χωρίς να απαιτούνται οι αυξημένες προϋποθέσεις που τίθενται από το ν.3863/2010. Στις περιπτώσεις δε που οι ανωτέρω είχαν συμπληρώσει 17 ½ έτη ασφάλισης μέχρι 31/12/1997, είχαν ανήλικο τέκνο, αλλά δεν είχαν το όριο ηλικίας προκειμένου να συνταξιοδοτηθούν, μπορούν πλέον να συνταξιοδοτηθούν εφόσον έχουν ηλικία τουλάχιστον 44 ½, σύμφωνα με όσα έχουμε αναφέρει παραπάνω.

Τέλος, σας επισημαίνουμε ότι από 1/1/2013, εφόσον για τη συνταξιοδότηση των ανωτέρω προσώπων απαιτείται η συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας, θα απαιτείται η συμπλήρωση 15 τουλάχιστον ετών ασφάλισης.

**Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΥΜΑΝΗΣ**